

Biuletenio tematika ir tema

Kinija ir Rytų Azijos regionas: tarptautiniai santykiai, politika ir ekonomika

Biuletenio laidos antraštė, probleminis klausimas

Honkongas žemyninės Kinijos sudėtyje: viena šalis, dvi sistemos

Esminiai žodžiai

Honkongas, Didžioji Britanija, Kinija, teisinė sistema, rinkimai, ekonomika, protestai

Serija ir registracijos numeris

ZE-2026-5 ir ZE-2026-6

Leidimo data

2026-07-30

Leidimo vieta

Vilnius

Žanras

☒ Analitinė apžvalga ☐ Kita

Šaltiniai: kategorijos

- ☐ Teisės aktai ☐ Politinė komunikacija
☒ Analitinių centrų kūriniai / leidiniai
☒ Žiniasklaidos turinys ☐ Socialinių tinklų turinys
☐ Statistiniai duomenys ☒ Mokslo darbai
☐ Metainformaciniai produktai
☐ Išviešinti slapti / privatūs duomenys

Šaltiniai: nuo - iki

1996 01 01 -
2026 04 30

Šaltiniai: kalbos

- ☐ Lietuvių k. ☐ Lenkų k.
☒ Anglų k. ☐ Kitos ES kalbos
☐ Rusų k. ☐ Kitos

Citavimui (APA stiliumi)

Nacionalinė biblioteka, Informacijos analitikos skyrius (2026). *Honkongas žemyninės Kinijos sudėtyje: viena šalis, dvi sistemos* (ZE-2026-5 ir ZE-2026-6). Vilnius.

Kontaktiniai duomenys

Informacijos analitikos skyrius; analitika@lnb.lt. Nacionalinė biblioteka, Gedimino pr. 51, 01109 Vilnius.

Turinio apžvalga

Šiame analitiniame darbe aptariama:

- Honkongas kaip Britanijos kolonija 1842-1997 m.;
- Ypatingojo Administracinio Kinijos Honkongo Regiono vystymosi eiga 1997-2014 m.;
- pagrindiniai įvykiai, nulėmę tolimesnę Honkongo (Kinijos sudėtyje) raidą bei principo „viena šalis, dvi sistemos“ eroziją 2014-2026 m.

1. Įžanga

Honkongo patekimą į Britanijos kolonijinę sistemą Kinija laiko milžinišku pažeminimu. Britų valdžia šioje užjūrio teritorijoje įsigalėjo trimis etapais. **Kinams pralaimėjus Pirmąjį opijaus karą, Honkongo sala 1842 m. Nankingo sutartimi buvo perduota Britanijos karūnai.** Vėliau, po 1856-1860 m. Antrojo opijaus karo, Pekino sutartyje įtvirtintas Kauluno pusiasalio perdavimas britams „visam laikui“. Galiausiai, kinams neatsilaikius 1894-1895 m. Japonijos-Kinijos kare, Britanija, pasinaudodama imperialistine kova dėl teritorijų, 1898 m. pasiekė, kad jai 99 metams būtų išnuomos Nujosios Teritorijos, esančios į

šiaurę nuo Kauluno pusiasalio. 1997 m. birželio 30 d. nuomos sutartis baigėsi, ir kinams buvo grąžintos visos iki tol britų valdytos Honkongo teritorijos.¹

Jų perdavimas įvyko po daugiau nei 15 metų trukusių Didžiosios Britanijos ir Kinijos Liaudies Respublikos (KLR) derybų, pasibaigusių kinų įsipareigojimu užtikrinti, kad Honkongas taptų Kinijos suvereniteto dalimi, Ypatinguoju Administraciniu Kinijos Honkongo Regionu (angl. *Hong Kong Special Administrative Region, HKSAR*), išlaikant pagrindinius tuo metu vyraavusios sistemos bruožus. Sutartimi **įtvirtintas principas „viena šalis, dvi sistemos“**. 1997-ieji Honkongo gyventojams žymėjo naujos eros pradžią, 156 metus trukusio Britų imperijos valdymo pabaigą, o Kinijos komunistų partijos (KKP) vadovams ir didžiajai daliai kinų Honkongo atgavimas simbolizavo laipsnišką jų šalies grįžimą į istorinę didžiosios galios poziciją.²

Vis dėlto honkongiečiams jų ateitis neatrodė tokia šviesi, mieste nestigo neramumų. Pavyzdžiui, 2003 m. liepos 1 d., šeštųjų miesto perdavimo Kinijai metinių metu, vyko masinės demonstracijos prieš piliečių laisvių ribojimus ir HKSAR Vyriausybę. Honkongo gyventojai protestavo prieš tai, ką jie vadino KKP „kolonijine valdžia“. Pasipriešinimas KKP valdžiai Honkonge pasiekė kulminaciją per 2014 m. „Skėčių revoliuciją“, kai dėl policijos represijų prieš vietos aktyvistus, nepritarusius KLR parengtai 2017 m. miesto vadovybės rinkimų tvarkai ir reikalavusių tikrų visuotinių rinkimų, įvairių visuomenės sluoksnių atstovai ilgiau nei du mėnesius blokavo dalį pagrindinių gatvių.³

Šios įtampos visuomenėje rodė, kad reikšminga HKSAR gyventojų dalis nerimauja dėl Honkongo autonomijos, savitumo ir esminių vertybių silpninimo bei laipsniško politinio, ekonominio, socialinio bei kultūrinio asimiliavimo į žemyninę Kiniją. Supratimas, kad žemyninė Kinija vykdo (re)kolonizaciją, paplitęs ne tik tarp Honkongo gyventojų – apie tai neretai užsimenama ir įvairiuose tyrimuose, nagrinėjančiuose šio unikalaus regiono problematiką nuo 1984 m. iki šių dienų. **Kai kurių mokslininkų požiūriu, Honkongo vadovybė ėmėsi vesti regioną nuo vienos kolonializmo formos prie kitos.** Taigi, sakoma, kad KKP valdomas Honkongas patiria rekolonizaciją, sinizaciją ir (arba) „kontinentizaciją“. Pvz., vienoje studijoje „kontinentizacija“ apibūdinama kaip **„Honkongo ideologinė asimiliacija su žemynine Kinija, aukojant jo pamatines vertybes, tokias kaip teisės viršenybės principas ir profesionalizmas“**.⁴

Žvelgiant plačiau, neretai pasitaikydavo, kad naujoji buvusios kolonijinės teritorijos valdžia perimtų dalį kolonijinės pirmtakės palikimo, pavyzdžiui, administracinį aparatą. Tai nereiškė, kad naujasis valdymas yra kolonijinis.⁵ Kaip bus matyti, KLR kolonijinio valdymo elementai Honkonge pasireiškia kitaip.

¹ Chan, M. K. (1996). Hong Kong: Colonial Legacy, Transformation, and Challenge. Prieiga per internetą: <https://www.jstor.org/stable/1048360>

² Ten pat.

³ Chi-hung Luk, G. (2017). From a British to a Chinese Colony? Hong Kong before and after the 1997 Handover. Prieiga per internetą: <https://dokumen.pub/download/from-a-british-to-a-chinese-colony-hong-kong-before-and-after-the-1997-handover-1557291764-9781557291769.html>

⁴ Ten pat.

⁵ Ten pat.

Toliau šiame darbe apžvelgiama Honkongo kolonijinė praeitis Britų imperijos sudėtyje ir po 1997 m. perdavimo vykę HKSAR integracijos į žemyninę Kiniją procesai.

2. Honkongas Britanijos imperijos sudėtyje 1842–1941 m.

Šiuolaikinis Honkongas susiformavo po 1839–1842 m. Britanijos ir Kinijos karo, visuotinai žinomo kaip Pirmasis opijaus karas. Nors tiesiogine karo priežastimi tapo ginčas dėl britų iš Indijos į Kiniją eksportuojamo opijaus, konfliktas tarp Britų ir Kinijos imperijų brendė jau kurį laiką. Čingų dinastijos (1644–1912 m.) pareigūnų įvykdytas britams priklausiusio opijaus, laikyto Guangžou provincijoje, sunaikinimas tapo oficialiu pretekstu pradėti kariauti.⁶

1842 m. sudarant Nankingo sutartį Britanija privertė Čingų imperiją įsileisti britų diplomatinę atstovybę ir atiduoti Honkongo salą „amžiams“, taip užsitikrindama priėjimą prie vieno geriausių natūralių Kinijos pakrantės uostų ir galimybę vystyti su šia valstybe prekybą. Honkongas iš negausiai apgyvendintų žvejų kaimelių klasterio arba, kaip vaizdingai pasakė užsienio reikalų sekretorius lordas Palmerstonas, „dykos salos, kurioje beveik nėra namų“, virto Britų imperijos forpostu, karine jūrų baze ir laisvuju uostu.⁷

Ši Britanijos imperijos kolonijinė teritorija buvo išplėsta 1860 m., kai po Čingų pralaimėjimo Antrajame opijaus kare britams atiteko nedidelis Kauluno pusiasalis, kurį nuo Honkongo skiria natūralus giliavandenis uostas. 1898 m., kai Vakarų valstybės dar įnirtingiau susirėmė dėl valdomų teritorijų, Britanijai pavyko dar padidinti savo koloniją prijungiant žemes į šiaurę nuo Kauluno bei apie 230 atokesnių salelių – Naująsias Teritorijas, užimančias per 930 kvadratinį kilometrą, kurios sudarė didžiąją dalį viso kolonijinio Honkongo ploto (1 100 kvadratinį kilometrą).⁸

Britai ten įvedė savitą kolonijos valdymo sistemą, pagal kurią **gubernatorius ėjo ir karalienės atstovo, ir vyriausiojo valdytojo pareigas. Dar veikė paskirta iš britų sudaryta Įstatymų Leidžiamoji Taryba, Vykdomoji Taryba ir atskira teismų sistema.** Pastaroji turėjo būti nepriklausoma, tačiau tokia tapo tik maždaug po dešimtmečio, kai į Honkongą atvyko pakankamai teisininkų, nesusijusių su vykdomąja valdžia ir nedarbančių privačiai.⁹

Kolonijos vadovybė buvo tiesiogiai pavaldi ir kontroliuojama Britanijos parlamento, kuriam ir atsiskaitydavo, taip pat buvo atsakinga už visų Honkongo gyventojų, ne tik britų, interesus, todėl politinių teisių atžvilgiu privileijuoti buvo tik Londono paskirti pareigūnai. Kiti atvykėliai iš užsienio ir vietos

⁶ Tsang, S. (2017). Modern Hong Kong. Prieiga per internetą: <https://soas-repository.worktribe.com/OutputFile/334120>

⁷ Ten pat.

⁸ Summers, T. (2019). China's Hong Kong. The Politics of a Global City. Prieiga per internetą: <https://dokumen.pub/hong-kong-the-global-city-paperbacknbsped-0415220114-9780415220118.html>

⁹ Žr. 6 šaltinį.

gyventojai tarpusavyje turėjo lygias teises.¹⁰ **Britanijos Honkonge oficialiai galiojo anglų teisė, o kinų teisė taikyta tik kaip neformalios rekomendacijos sprendžiant ginčus tarp vietos gyventojų.** Tokia absoliučios galios administracijos, valdomos gubernatoriaus, sankloda vėliau lėmė vykdomosios valdžios vadovaujamos administracinės sistemos įsigalėjimą Honkonge.¹¹

Iš pradžių kolonijiniame Honkonge vyravo rasinė segregacija ir diskriminacija, taip pat korupcija ir nekompetentingas administravimas, nes stigo gerai išsilavinusių žmonių. Vis dėlto **stabilumas, tvarka ir perspektyvos šioje britų kolonijoje privilegio kinų migrantų,** kurie bėgo iš žemyninės Kinijos siekdami išvengti valdžios institucijų piktnaudžiavimo ir masinių neramumų, taip pat nematė galimybių prisigyventi savo šalyje. Netgi kai britų išeivių bendruomenė vėliau keliskart padidėjo, kinų imigrantai sudarė per 95 proc. Honkongo gyventojų ir žymiai svariau prisidėjo prie miesto bei biudžeto augimo.¹²

Kaip buvo būdinga tuometinei Britų imperijai, **kolonijinė vadžia didžiąją dalį dėmesio ir išteklių skyrė nedidelei emigrantų iš Britanijos bendruomenei, o vietiniams gyventojams ir atvykusiems kinams leido iš esmės tvarkytis patiems per savanoriškas organizacijas.** Tokia padėtis išsilaikė per visą XIX a., abiejų bendruomenių tarpusavio ryšiai buvo labai menki. Kinai britų rasinės diskriminacijos net nelaikė ypač didele problema, nes dauguma jų beveik niekada nesusidurdavo su baltaodžiais.¹³

Iš daugybės britų kolonijų Honkongas išsiskyrė tuo, kad dėl atstumo nuo Kinijos jis istoriškai buvo retai apgyvendintas, tačiau labai giliai persmelktas kinų kultūros. **Vietinė populiacija buvo itin maža, tačiau Britanijos Vyriausybė, kitaip nei Kanados, Australijos ar Pietų Afrikos atvejais, neskaitino masiško europiečių persikėlimo į Honkongą, o prisiviliojo Kinijos aukštuomenės ir darbininkų klases atstovų, komunikuodama, kad tai yra draugiškas ir naujakuriams palankus uostas.** Britanija Honkonge taikė retą kolonijinę politiką – buvo gana palanki vietos gyventojams.¹⁴

Kaip minėta, kinai į Honkongą atvykdavo ir dažniausiai čia apsigyvendavo savo noru, nes buvo nepatenkinti tuo metu žemyninę Kiniją valdžiusia jiems svetima mandžiūrų dinastija arba norėjo pabėgti nuo karo. **Britų Honkongas šiems imigrantams teikė prieglobstį, todėl jie neturėjo priežasties verstis vietos valdžia. Tai lėmė Honkongo stabilumą – jo visuomenėje buvo labai mažai pasipriešinimo esamai santvarkai – saloje apsigyvenę kinai nebuvo suinteresuoti keisti kolonijinės britų vykdomosios valdžios sistemas.**¹⁵

Britų Honkongo valdžia rėmė vietos kinų elitą, kad šis padėtų jai valdyti vietos visuomenę. Kinų elito atstovai buvo integruojami į kolonijos administracinę sistemą, bet veikė kaip politiniai tarpininkai, o ne

¹⁰ Tong, R. (2023). The Formation and Practical Dilemma of Hong Kong's Executive-Led System from the Perspective of British Colonial History and Policy Prieiga per internetą:

https://www.researchgate.net/publication/371402507_The_Formation_and_Practical_Dilemma_of_Hong_Kong's_Executive-Led_System_from_the_Perspective_of_British_Colonial_History_and_Policy

¹¹ Ten pat.

¹² Žr. 6 šaltinį.

¹³ Ten pat.

¹⁴ Žr. 10 šaltinį.

¹⁵ Ten pat.

lyderiai, galintys vykdyti savarankišką politiką.¹⁶ Iki 1900 m. į taikos teisėjo pareigas paskirta šešiolika kinų, trys iš jų buvo paaukštinti ir tapo neoficialiais Įstatymų Leidžiamosios Tarybos nariais.¹⁷

Pagrindinis ekonomikos variklis buvo prekyba, bet vyko ir gana intensyvi pramonės plėtra. Kadangi XIX a. pabaigoje ūkio statistikos sistema dar nebuvo gerai išvystyta, tikslų duomenų apie plėtros mastą ir apimtį nėra. Tačiau pakanka informacijos, kuri rodo, kad buvo pradėta vystyti nemažai naujų pramonės šakų. Pirmojo pasaulinio karo metu Honkonge gyvenantys kinų kapitalistai pastebėjo tiekimo grandinių sutrikimus ir pasinaudojo proga imtis kai kurių paprastų pramoninių prekių, kurias anksčiau importuodavo iš Europos, gamybos.¹⁸

Po karo pramonė toliau sparčiai augo. Daugumą naujų jos šakų pradėjo vietiniai kinai. **Tarpukariu Honkongas jau buvo industrializuotas, nors prekyba, bent jau Britanijos ir kolonijinės valdžios požiūriu, tebebuvo pagrindinis šios teritorijos ekonominis ramsis ir egzistavimo prasmė.** Praėjusio amžiaus ketvirtojo dešimtmečio pabaigoje metinis vietoje pagamintų pramoninių prekių eksportas siekė 90 mln. Jungtinių Amerikos Valstijų dolerių ir sudarė maždaug šeštadalį viso Honkongo eksporto ir reeksporto.¹⁹

Vertinant Honkongo visuomenės socialinius pokyčius tarpukariu, svarbu pažymėti, kad kolonijos valdžia nesistengė paversti kinų piliečiais diegdama jiems pilietinę atsakomybę ir skatindama politinį aktyvumą, o jei ir būtų bandžiusi tai daryti, būtų patyrusi nesėkmę. Daugumai kolonijoje gyvenusių kinų šios sąvokos nebuvo svarbios. **Mažuma, kuri domėjosi politika, buvo labiau paveikta kinų nacionalizmo idėjų ir jai labiau rūpėjo pilietiniai karai žemyne bei Japonijos imperializmo apraiškos Kinijoje nei vietos politiniai įvykiai.**²⁰

Tai nereiškia, kad kinų dauguma Honkonge taip ir liko pasyvi bei nepaliesta XX a. pradžioje vykusiu socialinių poslinkių. Kinų bendruomenės atstovai ėmė kelti reikalavimus kolonijinei valdžiai ir darbdaviams. To meto darbininkų streikai rodė, kad laikai, palyginti su XIX a. antra puse, tikrai pasikeitė.²¹

Savo ruožtu kolonijinė valdžia, norėdama pagerinti kinų bendruomenės situaciją, taip pat inicijavo keletą pokyčių. **Bene svarbiausi jų – švietimo sistemoje. Pastangos suteikti gyventojams pradinį išsilavinimą ar raštingumo pagrindus turėjo daug platesnį poveikį nei parama kelioms elitinėms angliškoms mokykloms.** Nors tarpukariu kolonijos vadovybė nemokamo švietimo neteikė, ji ėmėsi „užtikrinti griežtą centralizuotą kiniškų mokyklų valdymą ir kelti jų akademinis standartus“.²²

¹⁶ Ten pat.

¹⁷ Tsang, S. (2007). A Modern History of Hong Kong. Prieiga per internetą: <https://soas-repository.worktribe.com/output/336983/a-modern-history-of-hong-kong>

¹⁸ Ten pat.

¹⁹ Ten pat.

²⁰ Ten pat.

²¹ Ten pat.

²² Ten pat.

Vis dėlto istorinės aplinkybės lėmė ramaus *Pax Britannica* (Britų taikos) laikotarpio pabaigą. Per 1941 m. Kalėdas japonai užgrobė Honkongą, okupacijos laikotarpis vietos gyventojų vadinamas „trejais metais ir aštuoniais mėnesiais“. Miestas, kuriame buvo įvesta karo padėtis, kentėjo nuo didžiulio maisto stygiaus ir hiperinfliacijos. Jo gyventojų skaičius iki išlaisvinimo 1945-iais sumažėjo nuo 1,6 mln. iki vos 600 tūkst.²³

3. Honkongas – Britanijos kolonija 1945–1984 m.

Nors po Antrojo pasaulinio karo Honkongas grįžo Britanijos karūnai, karas ir Japonijos okupacija mieste paliko gilų pėdsaką ir paskatino britų kolonijos valdymo permainas. Kolonijinė Azija jautė pyktį dėl okupantų japonų brutalumo. Japonijos sėkmė karo pradžioje iš esmės pakeitė Azijos tautų kolonijose santykį su šeimininkais Vakaruose. Britanijos valdžią Honkonge atkūrę pareigūnai suprato, kad aplinkybės pakito, ir stengėsi pasiūlyti naujų susitarimų.²⁴

Japonų kalintas progresyvumu ir įžvalgumu pasižymėjęs **Honkongo gubernatorius Markas Youngas** 1946 m. grįžo į pareigas ir ėmėsi iniciatyvos įgyvendinti pokyčius. **Jo programa apėmė palaipsnį vietos gyventojų įtraukimą į atstovaujamosios valdžios modelį. Siekdamas ugdyti čiabuvių tapatybės jausmą ir lojalumą britų Honkongui, Youngas parengė planą įsteigti aukštesnio lygio savivaldybės tarybą, į kurią įeitų renkami nariai.** Stebina tai, kad Londonas gubernatoriui teskyrė metus atkurti prarastą Didžiosios Britanijos šlovę.²⁵

Youngo įpėdiniu tapo buvęs kadetas Alexanderis Granthamas, dešimtmetį sparčiai kopęs karjeros laiptais Jamaikoje, Nigerijoje ir Fidžyje. 1947 m. užėmęs Honkongo gubernatoriaus postą, jis sutelkė dėmesį į kintančius šios teritorijos ir žemyninės Kinijos, kurioje tuo metu siautė pilietinis karas, išprovokuotas konflikto tarp nacionalistų partijos Gomindano ir KKP, santykius.²⁶

Naujasis gubernatorius atšaukė pirmtako politinį kursą manydamas, kad naujieji pabėgėliai iš Kinijos niekada netaps Britanijai lojaliais piliečiais. **Granthamo prioritetas buvo užtikrinti visiems gyventojams palankų valdymą. Jis rėmėsi prielaida, kad Honkongas galiausiai bus vėl integruotas į Kiniją.** Be to, dėl nuolatinio pabėgėlių srauto iš žemyninės Kinijos Honkongo prieškario populiacija ne tik atsistatė, bet ir nuolatos augo, o 1950-aisiais ji jau siekė 2,3 mln. gyventojų. Galiausiai buvo nuspręsta uždaryti iki tol laisvai kertamą sieną su žemynine Kinija.²⁷

Prieškarinė kolonijos santvarka neskatinė vietos kinų naudotis visomis institucijų ir bankų teikiamomis paslaugomis, tačiau pasikeitus aplinkybėms Honkongo administracija sugebėjo pabėgėlių krizę paversti

²³ Honk Kong Memory. Prieiga per internetą: <https://www.hkmemory.hk/en/collections-jap-about.html>

²⁴ Žr. 6 šaltinį.

²⁵ Ten pat.

²⁶ Ten pat.

²⁷ Ten pat.

demografiniu pranašumu. **Inicijuotos plataus masto programos, kurių tikslas – pabėgėlius apgyvendinti ir suteikti jiems pagrindines sveikatos priežiūros bei švietimo paslaugas. Kolonijinė valdžia suteikė visišką laisvę kinams užsiimti verslu ir leido visiems pabėgėliams dirbti.**²⁸ Istorikas Johnas Carrollas pažymi, kad 1947–1949 m. beveik visos stambiosios Šanchajaus bendrovės perkėlė veiklą į Honkongą ir tai labai prisidėjo prie jo pramonės plėtros.²⁹

Svarbu pažymėti, kad pokariu Honkongas sulaukė ne tik socialinių ir ekonominių permainų, bet ir geopolitinio pripažinimo. **1949 m. įkūrus KLR ir vykstant Šaltajam karui ši Britanijos kolonija įgijo strateginę tarptautinę svarbą.** Jungtinėms Valstijoms Honkongas tapo vertinga šnipinėjimo ir propagandos baze bei jūreivių „poilsio ir atsipalaidavimo“ vieta, pvz., Vietnamo karo metu (1955–1975 m.). Kinijai Honkongas buvo naudingas kaip potencialus derybų su JAV ir Didžiąja Britanija svertas. Britanija savo ruožtu stengėsi neleisti, kad amerikiečiai darytų pernelyg didelę įtaką, taip pat maksimaliai užgniaužti KKP ideologijos plitimą kolonijoje, tuo pat metu išlaikant stabilius santykius su KLR.³⁰

Šaltojo karo realijos vertė kolonijos administraciją riboti gyventojų politines laisves. Honkongas buvo strategiškai per daug reikšmingas, kad būtų galima rizikuoti į savivaldą prisileisti elementų, slapta simpatizuojančių komunistams. **Dar 1948 m. įvestu kolonijiniu dekretu „Dėl streikų ir lokautų, profesinių sąjungų bei darbo ginčų“ uždrausta streikų metu sakyti politines kalbas.** Buvo įsteigtas Imigracijos departamentas, imta išduoti asmens tapatybės korteles. **Ši priemonė buvo skirta palengvinti nepageidaujamų asmenų deportaciją – šeštojo dešimtmečio pradžioje ji buvo gana dažna.** Kitą dešimtmetį situacija dar labiau kaito, daugėjo tiek pilietinių neramumų, tiek teisės vis labiau varžančių įstatymų.³¹

Pavyzdžiui, 1967 m., netrukus po to, kai maoistai Kinijoje pradėjo Didžiąją kultūrinę revoliuciją, Honkonge įvyko didelės riaušės, kurių metu policija pražudė 28 žmones. Buvo išplėtoti ir sugriežtinti jau galiojantys įstatymai ir įvestas „Viešosios tvarkos potvarkis“. Bet kokia trijų asmenų ar didesnė grupė, kurios veiksmai galėjo sutrikdyti viešąją tvarką, buvo apibrėžta kaip „neteisėtas susibūrimas“, o policija nebuvo įpareigota įrodinėti, kad šie asmenys turėjo bendrų tikslų. Šios nuostatos galiojo iki 1970 m., kai priimta pataisa, leidžianti susirinkti iki 20 asmenų.³²

Britai suprato, kad, norint išsaugoti kolonijinę valdžią, būtinos ne tik ekonominės priemonės ir nuolaidos atsirandančiai vidurinei klasei, bet ir ideologiniai pokyčiai. **Reikėjo strategijos, kaip sukurti bendruomenės priklausymo Honkongui jausmą, eliminuojant nostalgiją kinų nacionalizmui ar KKP ideologijai.**³³

²⁸ Ten pat.

²⁹ Žr. 8 šaltinį.

³⁰ Ten pat.

³¹ Lee, B., G., Poon, P. (2021). Hong Kong: The Decolonization that Never Happened. Prieiga per internetą: <https://postcolonialpolitics.org/hong-kong-the-decolonization-that-never-happened/>

³² Ten pat.

³³ Ten pat.

Tuo metu jau buvo susidariusios palankios sąlygos unikaliam honkongiečio tapatybei formuotis. Pokariu Honkonge gimę ir augę gyventojai nebeturėjo galimybės laisvai patekti į KLR. **Jie pasiekė brandą septintajame dešimtmetyje ir laikė save šios teritorijos piliečiais.** Jaunesniosios kartos atstovai paskatino savo tėvus pripažinti kolonijinės administracijos galią. Tai leido suburti bendruomenę, kuria pasinaudodama kolonijos valdžia įgyvendino pokyčius, dėl kurių po dešimtmečio valdymo sistema atitiko „geriausios įmanomos santvarkos“ pagal kinų tradicijas kriterijus.³⁴

Palikę 1967 m. neramumus praeičiai, Honkongo gyventojai sukūrė ryškią spalvę, gyvą, energijos kupiną popkultūrą, kurios pagrindą sudarė kantoniečių kalba, besiskirianti nuo žemyninėje Kinijoje vartojamos mandarinų kalbos. Susiformavusi savita Honkongo tapatybė rėmėsi bendra pasaulėžiūra ir populiariąja kultūra, kurioje susiliejo kinų ir iš užsienio – JAV, Didžiosios Britanijos ir Japonijos – atkeliavusios tradicijos. **Ši pasaulėžiūra apėmė konfucionistinio moralinio kodekso elementus ir šeimos svarbos supratimą, taip pat vakarietiškas koncepcijas, tokias kaip teisinė valstybė, pagarba žmogaus teisėms, ribota valdžios aparato įtaka, kapitalistinė ekonomika, verslo laisvė ir pasididžiavimas vietos bendruomenėmis.**³⁵

Reikia paminėti, kad permainos Honkongo visuomenėje buvo glaudžiai susijusios su įvykiais žemyninėje Kinijoje. 1972 m., pagaliau pasibaigus ilgai trukusioms Britanijos ir Kinijos deryboms dėl diplomatinio santykių normalizavimo, KKP pasinaudojo proga išdėstyti savo požiūrį į Honkongą. Kinų diplomatas Huangas Hua 1972 m. apibūdino jį kaip „**Kinijos teritoriją, administruojamą Didžiosios Britanijos**“, aiškiai išdėstydamas Kinijos poziciją, kad **Honkongas visada buvo jos suvereniteto dalis, o kolonijos ateitis yra „vidaus reikalas“, dėl kurio bus nuspręsta tinkamu laiku.**³⁶

1976 m. mirus Mao Dzedongui į valdžią 1978 m. atėjęs naujasis Kinijos lyderis Dengas Xiaopingas paskelbė visiškai kitokį KKP politinį kursą, atsitraukė nuo klasių kovos bei revoliucijos doktrinos ir perėjo prie pragmatiškos ekonominio vystymosi krypties. Buvo aišku, jog artėja didelių permainų metas. Netrukus prasidėjo ir derybos tarp Britanijos ir Kinijos dėl Honkongo ateities.³⁷

4. Honkongas – Britanijos kolonija 1984–1997 m.

1982 metų rugsėjį Britanija ėmėsi inicijuoti derybas su Kinija dėl Honkongo statuso. Po dvejus metus trukusių sudėtingų dvišalių derybų (į kurias Honkongas sąmoningai nebuvo įtrauktas siekiant išvengti „trikojės kėdės“ efekto), **1984 m. gruodžio 19 d. abi valstybės pasirašė susitarimą – Kinijos ir Didžiosios Britanijos bendrą deklaraciją. Ši sutartis numatė, kad 1997 m. liepos 1 d. Kinija atgaus**

³⁴ Žr. 6 šaltinį.

³⁵ Ten pat.

³⁶ Žr. 8 šaltinį.

³⁷ Ten pat.

Honkongą. Taip mieste prasidėjo 12 metų trukęs pereinamasis laikotarpis nuo britų kolonijinės valdžios prie savivaldos priklausomybės Kinijai sąlygomis.³⁸

Susitarime numatyta, kad iki kolonijos perdavimo Honkongą administruoja ir padeda palaikyti jo ekonominę gerovę bei socialinį stabilumą Britanija, o KLR bendradarbiauja šiame procese. **Honkongas tampa aukšto autonomijos lygio, išskyrus gynybos ir užsienio reikalų sritis, ypatingu administraciniu regionu (HKSAR). Honkongo socialinė ir ekonominė sistemos išlieka nepakitusios, kaip ir didžioji dalis tuometinių įstatymų.** Honkongo vadovybė išlaiko kontrolę prekybos politikos ir prekybos susitarimų srityse. Honkongas išlieka laisvuju uostu, nemoka mokesčių Kinijai. Išsaugomos žodžio, susirinkimų ir religijos laisvės bei teisės. Honkonge dislokuotos Kinijos liaudies išlaisvinimo armijos pajėgos nesikiša į HKSAR vidaus reikalus. **Šis „viena šalis, dvi sistemos“ susitarimas, kurį tuometė britų premjerė Margaret Thatcher apibūdino kaip „genialią idėją“, o Xiaopingas pavadino „dialektinio marksizmo ir istorinio materializmo produktu“, truktų dar 50 metų po perdavimo, taigi iki 2047 m.**³⁹

Siekiant susitarimo, perdavimo sutartyje neišvengiamai atsirado kompromisų tiek dėl principų, tiek dėl niuansų. Svarbu pažymėti, kad, **siekiant nustatyti platesnę sistemą, pagal kurią veiktų HKSAR, Bendrojoje deklaracijoje buvo įtvirtintas įsipareigojimas, kad esminė Kinijos politika bus išdėstyta ateityje parengtame Pagrindiniame įstatyme (angl. *Basic Law*).**⁴⁰

Rengiant Pagrindinį įstatymą išryškėjo Bendrosios deklaracijos trūkumai, daugiausia susiję su sritimis, kurios buvo paliktos neaiškios, nes abiejų šalių derybininkai nesugebėjo dėl jų susitarti. **Tokie neapibrėžtumai sudarė sąlygas Britanijai ir Kinijai deklaracijos nuostatas aiškinti savaip.** Kaip teigia politologas Jamesas Tangas, Bendroji deklaracija neišsprendė Britanijos ir Kinijos nesutarimų, priešingai, tapo jų šaltiniu.⁴¹

Pagrindiniu ginčų objektu tapo institucinių pokyčių Honkonge iki 1997 m. tempas ir apimtis.

Bendrojoje deklaracijoje buvo nurodyta, kad „dabartinės“ Honkongo institucijos turi išlikti nepakitusios 50 metų, tačiau nebuvo pateikta sąvokos „dabartinės“ apibrėžtis. Kinijos Vyriausybė teigė, kad Honkongas turėtų būti grąžintas Kinijai toks, koks buvo 1984-ais, bendro susitarimo pasirašymo metu, o Britanijos ir Honkongo valdžia aiškino, kad Honkongo negalima trylikai metų „įšaldyti“ laike. **Kinijos Vyriausybė bet kokias pastangas įvesti politinius, institucinius ar teisinius pokyčius vertino kaip bandymus išlaikyti britų įtaką po 1997 m.**⁴²

³⁸ Žr. 1 šaltinį.

³⁹ Carroll, M., J. (2007). A Concise History of Hong Kong. Prieiga per internetą: <https://www.scribd.com/document/547292561/John-M-Carroll-a-Concise-History-of-Hong-Kong>

⁴⁰ Žr. 8 šaltinį.

⁴¹ Žr. 39 šaltinį.

⁴² Ten pat.

Pagrindinio įstatymo projektas buvo rengiamas beveik penkerius metus. 1988 metų balandžio pabaigoje paskelbtas penkerių mėnesių viešųjų konsultacijų laikotarpiui skirtas pirmasis Pagrindinio įstatymo projektas Honkonge sukėlė kritikos audrą. Konsultacijų laikotarpiu buvo gauta beveik 75 tūkst. pastabų. 1989 metų vasario pabaigoje paskelbtas pataisytas antrasis projektas per aštuonerių mėnesių konsultacijų laikotarpį taip pat **sulaukė gausios kritikos – daugiausia (bet ne tik) iš liberalių, o ir iš nuosaikių bei konservatyvių grupių – už tai, kad nesuteikė daugiau erdvės atstovaujamajai valdžiai.**⁴³

Dauguma Honkongo gyventojų suprato, kad Pagrindinis įstatymas yra KKP bandymas parodyti honkongiečiams, jog ji nuoširdžiai tiki modeliu „viena šalis, dvi sistemos“, taip pat, jog Kinija kontroliuoja miesto perspektyvą po 1997 m.⁴⁴

Iš principo Honkongo visuomenė į žemyninę Kiniją žvelgė gana palankiai, ypač aštuntajame dešimtmetyje, kai didžioji šalis atvėrė savo sienas ir kilo pirmoji „Kinijos manija“. Honkongo jaunimas ėmė didžiulį savo kiniškumą.⁴⁵ Be to, prasidėjus ekonominėms reformoms pačioje Kinijoje, šiuose procesuose svarbų vaidmenį atliko ir Honkongo įmonės, kurios plėtojo tiekimo grandines, investavo, dalijosi patirtimi ir veikė kaip tarpininkės.⁴⁶ Vis dėlto daugmaž palankus požiūris į KKP ilgai neišsilaikė, ypač smuko po 1989 m. Tiananmenio žudynių, kai žemyninėje Kinijoje buvo žiauriai susidorota su demokratinėmis permainų reikalavusiais protestuotojais. **Jei ankstesniais dešimtmečiais honkongiečiai buvo labiau linkę tapatintis su didžiąja kinų tauta, tai KKP politika ir kategoriškas atsisakymas leisti Honkongui žengti reikšmingus žingsnius demokratizacijos link kėlė milžinišką nusivylimą ir nepasitenkinimą.** Honkongo visuomenė, matydama, kaip KKP mendo jos pamatinės vertybės – žmogaus teises ir teisinę valstybę, santykius su Kinija ėmė vertinti per prizmę „teisingieji mes“ ir „nedorieji jie“.⁴⁷

Reikia pabrėžti, kad Kinija tiek retorika, tiek veiksmais nuolat kišosi į Honkongo vidaus reikalus, nors iki perdavimo šis regionas turėjo likti administruojamas išimtinai Britanijos. Kinijos kišimasis ypač suintensyvėjo nuo 1992 m. rudens, kai Kinijos ir Britanijos nesutarimai peraugo į žodžių karą ir faktinį nebendradarbiavimą. Tuomet KKP ypač aršiai reagavo į paskutiniojo britų Honkongo gubernatoriaus Chiso Patteno siūlymą liberalizuoti miesto rinkimų procesą. Tai dar pagilino ir taip išaugusį nepasitenkinimą KKP. Skirtingose politinėse sistemose gyvenančių visuomenių suartėjimas suaižėjo, buvo baiminamasi, kad Honkonge pasikartos Tiananmenio įvykiai.⁴⁸

Per paskutinį XX a. dešimtmetį dekolonizacijos procesas smarkiai paspartėjo. Vykdytos pagrindinės konstitucinės reformos ir pakeitimai rengiantis 1997-ais numatytam valdžios perdavimui, kuris reiškė Britanijos kolonijinės valdžios pabaigą, KLR suvereniteto atkūrimą ir HKSAR atsiradimą. Pokyčiai palietė

⁴³ Ten pat.

⁴⁴ Ten pat.

⁴⁵ Žr. 6 šaltinį.

⁴⁶ Žr. 3 šaltinį.

⁴⁷ Žr. 6 šaltinį.

⁴⁸ Žr. 1 šaltinį.

ne tik kolonijos administracijos personalą ir valdymo kultūrą. Ir kitose visuomeninio gyvenimo srityse, pvz., bendruomenės reikalų, profesinių ir akademinų kvalifikacijų, švietimo, mokymo programų, britiškas stilius, biurokratija, modeliai, normos ir praktikos prarado oficialiai pripažintą vienintelio standarto statusą. Dauguma Honkongo gyventojų susitaikė su neišvengiamu grįžimu į Kinijos sudėtį.⁴⁹

5. Ypatingasis Administracinis Kinijos Regionas Honkongas 1997–2014 m.

1997 m. liepos 1 d. Honkongas oficialiai tapo Ypatinguoju Administraciniu Kinijos Regionu. Britai perdavė veiksmingą valdymo aparatą, kuris dar kurį laiką veikė kaip veikęs. Ankstyvaisiais metais HKSAR turėjo didelę autonomiją, nes Pekinas pernelyg nesikišo į jo vidaus reikalus. Nors Kinijos sistema buvo nedemokratinio pobūdžio, taip susiklostė, kad vienas kitą keitę HKSAR vadovai stengėsi nuspėti ir vykdyti tokią politiką, kuriai Pekinas neprieštarautų.⁵⁰

HKSAR valdymo struktūra bei pagrindiniai principai išdėstyti dar 1990 m. priimtame Pagrindiniame Įstatyme, žinomame kaip „mini konstitucija“. Įstatymas saugo susirinkimų, žodžio, spaudos, religijos laisves, kurių nėra žemyninėje Kinijoje. Šios Honkongo gyvenimo būdo garantijos teoriškai galioja 50 metų, nors Kinijos pareigūnai yra užsiminę, kad jos galbūt galėtų būti pratęstos ir po 2047 metų.⁵¹

Pagal susitarimą Honkongą administruoja Vyriausybės pirmininkas, kuriam padeda oficialus patariamasis organas – Vykdomoji Taryba. Pirmininkas atsakingas už Pagrindinio Įstatymo vykdymą, Įstatymų ir biudžeto projektų pasirašymą, Įstatymų – jų įsigaliojimo – paskelbimą bei vykdomųjų potvarkių leidimą. Miestas turi dviejų lygmenų pusiau atstovaujamąją valdymo sistemą: Įstatymus leidžiančią Įstatymų Leidžiamąją Tarybą ir apygardų tarybas, taip pat nepriklausomą teismų sistemą.⁵²

Vyriausybės pirmininką rinkimų komiteto teikimu skiria Pekinas. 1998 m. įsteigtą rinkimų komitetą iš pradžių sudarė 800 narių, po lygiai iš keturių miesto sektorių. 2012 m. jo narių skaičius padidintas iki 1 200, o 2021 m. – iki 1 500. Iki 2021 m. rinkimų komiteto narius rinkdavo apie 250 000 asmenų, dauguma jų – fiziniai, taip pat kai kurie balsavimo teisę turintys juridiniai asmenys, pavyzdžiui, bankai. Norint kandidatuoti į Vyriausybės pirmininko postą, reikėdavo vienos aštuntosios rinkimų komiteto narių palaikymo, o laimėtojas turėdavo pelnyti per 50 proc. balsų. Pirmininkas negali būti politinės partijos narys.⁵³ Dėl Kinijos politinio spaudimo ir noro griežčiau kontroliuoti HKSAR politinį gyvenimą ši vykdomosios valdžios principu paremta politinė sistema vėliau buvo modifikuota.

⁴⁹ Ten pat.

⁵⁰ Žr. 6 šaltinį.

⁵¹ Hong Kong: How is it run, and what is the Basic Law? (2022 m. liepos 1d.). Prieiga per internetą: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-49633862>

⁵² Ten pat.

⁵³ Young, S. N. M. (2021 m. balandžio 13 d.). Political System Transformation in Hong Kong. Prieiga per internetą: <https://verfassungsblog.de/political-system-transformation-in-hong-kong/>

Pirmaisiais metais HKSAR gyventojai iš esmės pritarė tokiai sistemai, nes autonomijos mažėjimas nebuvo akivaizdžiai juntamas, be to, KLR Vyriausybė labai rėmė Hongką per Azijos finansų krizę, kuri ištiko iškart po perdavimo. **Patirdama ekonominių sunkumų ir norėdama įveikti krizę HKSAR Vyriausybė pasirinko lengviausią kelią – pasikliauti Kinijos parama. Vėliau rėmimo procesas nebuvo sustabdytas, ir Honkongo ekonomika tapo vis labiau priklausoma nuo Kinijos.**⁵⁴

Jei 1990-ais, kai Kinija įsipareigojo laikytis politikos „viena šalis, dvi sistemos“, Honkongas buvo nepakeičiamas jos vystymuisi, tai XXI a. pradžioje KLR ekonomikai sparčiai augant ir tampant antra pagal dydį pasaulyje, miesto santykinė reikšmė kinams smarkiai sumenko. Nors HKSAR ir toliau išlieka svarbus Kinijos ekonominis partneris, galima teigti, kad jis jau nebėra toks nepakeičiamas.⁵⁵

Tokia dinamika iš esmės nulėmė, kad stiprėjo ne tik HKSAR ekonominė, bet ir politinė priklausomybė nuo Kinijos. Kaip žinia, buvusiems kolonijų tarnautojams būdinga kritikuoti postkolonijines santvarkas. Honkonge pasitaikydavo demokratinių permainų lyderių, kurie britų valdymo laikais agitavo už politines reformas, o dabar ėmė kritiškai lyginti po 1997 m. įsigalėjusią HKSAR valdžią su ankstesniąja britų kolonijine.⁵⁶

Pavyzdžiui, 2001 m. liepos 1 d., minint ketvirtąsias Honkongo grąžinimo metines, tūkstančiai asmenų keliose demonstracijose protestavo prieš demokratijos eroziją, vykstančią nuo 1997 m. Viena protestuotojų grupė nešė kapo imitaciją, simbolizuojančią demokratijos, žmogaus teisių ir teisinės valstybės mirtį Honkonge. Kita grupė reikalavo tiesioginių Vyriausybės vadovo rinkimų, skanduodama „vienas žmogus – vienas balsas“.⁵⁷

Atrodė, kad sisteminis susidūrimas neišvengiamas. **Kol žemyninės Kinijos mokslininkai siekė Honkongui primesti itin pažodinį „teisės bei tvarkos“ principu grindžiamą teisės aiškinimą, liberalūs teisininkai, puoselėjantys britiškas bendrosios teisės tradicijas, stengėsi riboti valstybės galią, ginti teismų nepriklausomybę ir bendradarbiauti su pilietine visuomene, organizavo protestus prieš honkongiečių teisių ir laisvių pažeidimus.** Paradoksalu, bet postkolonijinė HKSAR vadovybė socialiniu ir politiniu požiūriu buvo labiau nutolusi nuo savo pavaldinių nei senasis britų režimas, kuriam dėl numanomo teisėtumo trūkumo tekdavo nuolat stengtis dėl eilinių žmonių paramos.⁵⁸

Nuo 1997 m. patriotizmo puoselėjimas buvo pagrindinė KLR politikos Honkongo atžvilgiu tema. Kinų pareigūnai buvo nustebę, kad kai kurie honkongiečiai visai nesidžiaugia grįžę į žemyninės Kinijos glėbį. 2012 m. nuostaba peraugo į pyktį, kai prieš žemyninę Kiniją protestavę gyventojai, siekdami išreikšti nepasitenkinimą, iškėlė senąją kolonijinę vėliavą.⁵⁹ Brendusi įtampa pasiekė kulminaciją, kai, nedidelei

⁵⁴ Žr. 6 šaltinį.

⁵⁵ Ten pat.

⁵⁶ Žr. 39 šaltinį.

⁵⁷ Ten pat.

⁵⁸ Žr. 3 šaltinį.

⁵⁹ Ten pat.

aktyvistų grupei „Occupy Central“ surengus demonstraciją, policija panaudojo ašarines ir pipirines dujas. Toks jėgos taikymas prieštaravo devintajame dešimtmetyje nusistovėjusiai prievartos nenaudojimo tradicijai ir sukėlė didelį visuomenės pasipiktinimą, o nedidelė demonstracija virto masiniu judėjimu. 2014 m. protestuotojai, kad apsisaugotų nuo policijos leidžiamų dujų, ėmė naudoti skėčius, o įvykiai, trukę nuo rugsėjo iki gruodžio, buvo pavadinti „skėčių revoliucija“.⁶⁰

Konfliktas tarp Honkongo visuomenės ir HKSAR valdžios iš esmės kilo dėl to, kad miestiečiai, ypač jaunoji karta, **tikėjosi, jog 2017 m. galės tiesiogiai rinkti Vyriausybės pirmininką, tačiau paaiškėjo – kandidatus pirmiausia atrinks ir patvirtins Pekinas.** Dėl to daugelis Honkongo gyventojų pajuto, kad jų identitetui svarbios pamatinės vertybės – žmogaus teisės, teisinė valstybė, korupcijos vengimas ir pilietiškumas – yra žemyninės Kinijos taikiklyje. Vis daugiau honkongiečių ėmė laikyti santykius su Pekinu kolonijiniais ir prieštarauti. Tai paskatino kai kuriuos aktyvistus agituoti už nepriklausomybę, o tai kėlė Pekinui rūpesčių.⁶¹

Kinija, kuriai nuo 2013 m. vadovauja griežtosios linijos šalininkas prezidentas Xi Jinpingas, laiko Honkongo aktyvistus grėsme KLR vienybei ir KKP politinei valdžiai, todėl HKSAR atžvilgiu taiko kruopščiai apgalvotus, vis labiau represijomis paremtus metodus. Nors „skėčių revoliucija“ iki 2014 m. pabaigos išsikvėpė, pagrindinės įtampos ir problemos išliko.⁶²

6. Ypatingasis Administracinis Kinijos Regionas Honkongas 2014–2026 m.

Remiantis 2007 m. Kinijos Nacionalinio Liaudies Kongreso nutarimu, Honkonge nuo 2017 m. turėjo būti įvesti visuotinio balsavimo principu vykdomi Vyriausybės pirmininko rinkimai. Vis dėlto Nacionalinis Liaudies Kongresas 2014 m. rugpjūčio 14 d. atšaukė savo nutarimą ir išvis atsisakė visuotinių rinkimų idėjos, pakeisdamas rinkimų tvarką, idant dar labiau sugriežtintų Honkongo kontrolę. Šis sprendimas sukėlė dalies miesto gyventojų, ypač jaunimo, nepasitenkinimą, pavirtusį „skėčių revoliucijos“ protestais.⁶³

Nepaisant to, kad Pagrindiniame įstatyme – Honkongo „mini konstitucijoje“ – buvo įtvirtintas principas „viena šalis, dvi sistemos“ ir numatytos demokratizacijos reformos, **Kinijos Vyriausybė nuosekliai siekė taip pertvarkyti Honkongo rinkimų sistemą, kad į administracijos vadovo postą nebūtų išrinktas „nepatikimas“ asmuo, o Įstatymų Leidžiamojoje Taryboje neįsistvirtintų KKP nuostatoms grėsme kelianti politinė jėga.**⁶⁴

⁶⁰ Žr. 6 šaltinį.

⁶¹ Ten pat.

⁶² Ten pat.

⁶³ Yuen, S. (2015). Hong Kong After the Umbrella Movement. Prieiga per internetą: <https://journals.openedition.org/chinaperspectives/6656>

⁶⁴ Bush, C., R. (2014 m. gruodžio 3 d.). Hong Kong: Examining the Impact of the “Umbrella Movement”. Prieiga per internetą: <https://www.brookings.edu/articles/hong-kong-examining-the-impact-of-the-umbrella-movement/>

Siekiant išrinkti tinkamą Vyriausybės pirmininką, buvo įtvirtintas rinkimų komitetas, kurį sudarė daugiausia KKP pasitikėjimą ir palankumą pelnę asmenys. Įstatymų Leidžiamosios Tarybos rinkimų tvarka taip pat buvo pakeista įsteigiant funkcinės rinkimų apygardas. Tai specializuoti rinkimų vienetai, atstovaujantys konkrečioms profesinėms, verslo ar socialinėms interesų grupėms, o ne geografiniams rajonams. Šios apygardos išrenka pusę Įstatymų Leidžiamosios Tarybos narių. Dėl to šiose institucijose dominuoja Honkongo ekonominis elitas.⁶⁵

Pagrindiniai Honkongo verslo sluoksniai buvo patenkinti esama tvarka, nes ji jiems suteikė privilegiją dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose ir galimybę blokuoti demokratinės stovyklos iniciatyvas. Šiose grupėse jau seniai vyravo įsitikinimas, kad daugumos valdžia reikštų neišvengiamus reikalavimus kurti gerovės valstybę (angl. *welfare state*), o tai padidintų mokesčius įmonėms ir turtingiems asmenims bei susilpnintų Honkongo konkurencingumą.⁶⁶

Minėtų įvykių pasekmė – 2014 m. rugsėjo 26 d. prasidėję protestai, kuriuose iš pradžių dalyvavo daugiausia studentai, būriavęsi aplink HKSAR administracinius pastatus. Po keleto dienų tūkstančiai žmonių užplūdo ir du judrius prekybos rajonus. Nors protestų dalyvių skaičius kito priklausomai nuo situacijos, pasipriešinimo judėjimas truko 79 dienas ir paralyžiavo dideles miesto teritorijas.⁶⁷

HKSAR Vyriausybė prieš protestuotojus naudojo nustekeno strategiją, pagal kurią protestai buvo tariamai toleruojami, tačiau prieš juos imtasi priemonių siekiant „atšaldyti“ aktyvistų entuziazmą. Siekta išsarginti protestuotojus nedarant jokių politinių nuolaidų bei pasinaudoti visuomenės troškimu, kad nusistovėtų tvarka, ir taip galutinai užgniaužti demokratinę permainų judėjimą. Kai protestuotojai atsidūrė aklavietėje, patyrusių demokratų ir studentų aktyvistų lyderystei iššūkį metė prieš „skėtininkus“ nusiteikusi politinė jėga – „lokalistai“.⁶⁸

Policijos pajėgoms išardžius paskutinę protestuotojų stovyklą, gruodžio 15 d. HKSAR valdžia paskelbė apie demonstracijų pabaigą. **Po „skėčių revoliucijos“ Honkongas liko labai susiskaldęs. Atsirado dvi pagrindinės stovyklos: „geltonoji“, palaikanti „skėčių judėjimą“, ir „mėlynoji“, kuri jam priešinosi.**⁶⁹

Be to, Kinija, pasinaudodama HKSAR Vyriausybe, nusitaikė tiesiogiai į Honkongo autonomiją ir opozicines partijas:⁷⁰ 1) patraukė baudžiamojon atsakomybėn „skėčių revoliucijos“ lyderius, 2) atėmė aštuonių demokratijos šalininkų ir „lokalistų“ įstatymų leidėjų įgaliojimus, 3) sugriežtino visų lygių rinkimų,

⁶⁵ Ten pat.

⁶⁶ Ten pat.

⁶⁷ Flowerdew, J., Jones, R. H. (2016 m. lapkričio 26 d.). Occupy Hong Kong. Historicizing Protest. Prieiga per internetą: <https://www.jbe-platform.com/content/journals/10.1075/jlp.15.5.01flo>

⁶⁸ Loong-Yu, A. (2020). Hong Kong in Revolt. The Protest Movement and the Future of China. Prieiga per internetą: <https://dokumen.pub/hong-kong-in-revolt-9780745341453-9780745341460-9781786806772-9781786806796-9781786806789-0745341454.html>

⁶⁹ Ten pat.

⁷⁰ Ten pat.

ypač į Honkongo Vyriausybės pirmininko postą, tvarką, 4) neteisėtai išgabeno į Kiniją Honkonge įsikūrusius leidėjus, publikavusius knygas apie Kiniją, konkrečiai – apie Jinpingo asmeninį gyvenimą.

Po šių įvykių pilietiniai protestai Honkonge aprimo, tačiau **2019 m. birželio 9 d. milijonas jo gyventojų išėjo į gatves protestuoti prieš siūlomą ekstradicijos įstatymą, kuris leistų miesto valdžiai perduoti įtariamuosius žemyninei Kinijai, projektą.** Jo tikslas buvo sudaryti ekstradicijos susitarimus su žemynine Kinija, Taivanu ir Makao. Siūlymas sukėlė nerimą, kad Honkongo gyventojai ir svečiai galės būti sulaikyti ir išduoti Kinijos teisei sistemai. Protestų mastas privertė tuometę administracijos vadovę Carrie Lam pripažinti teisėkūros nesėkmę: birželio 15 d. ji sustabdė įstatymo projekto svarstymą, o spalio 23 d. jis buvo oficialiai atsiimtas.⁷¹

Tačiau judėjimas išplito, į jo darbotvarkę įtraukta daugiau reikalavimų dėl esminių demokratinių pokyčių mieste. **2019 m. vasarą ir rudenį vyko didelio masto protestai, kuriuos lydėjo policijos smurtas ir Vyriausybei palankių jėgų išpuoliai prieš piliečius, o valdžia nesutiko atsistatydinti.** Beveik kas savaitę pasikartojančių protestų serija tęsėsi iki 2020 m. pradžios – kol COVID-19 pandemija sustabdė judėjimą.⁷²

2019 m. protestai prieš ekstradicijos įstatymą pasižymėjo kur kas didesniu dalyvių aktyvumu ir agresyvumu nei ankstesnieji, o dalis protestuotojų nebesivadovavo „protesto be smurto“ filosofija. Pavyzdžiui, 2019 m. protestuotojai užėmė Honkongo oro uostą, buvo atšaukti skrydžiai. **Analitikų nuomone, 2014 m. protestai nepasiteisino, nes nepadarė žalos miestui. Norint, kad protestai būtų sėkmingi, reikia siekti jų ekonominio poveikio.** Savo ruožtu Kinija irgi žengė beprecedentį žingsnį – kad susidorotų su „riaušininkais“ ir „teroristais“, dislokavo Liaudies ginkluotosios policijos pajėgas prie Honkongo ir Kinijos Šendženo provincijos sienos.⁷³

Vienas ryškiausių 2019–2020 m. protestų padarinių buvo **apeinant HKSAR įstatymų leidžiamąją Tarybą 2020 m. birželio 30 d. Kinijos valdžios priimtas naujasis Honkongo Nacionalinio saugumo įstatymas.**⁷⁴ Juo kriminalizuoti separatizmo, valstybės griovimo, terorizmo ir sąmokslų su užsienio jėgomis veiksmai, keliantys grėsmę nacionaliniam saugumui. Už visus keturis nusikaltimus numatyta maksimali bausmė – laisvės atėmimas iki gyvos galvos. Šis įstatymas leido suimti ir apkaltinti minėtais pažeidimais daugelį protestuotojų.⁷⁵

Be to, įstatymas leidžia Kinijai įsteigti saugumo pajėgas Honkonge ir daryti įtaką teisėjų, nagrinėjančių nacionalinio saugumo bylas, atrankai. Demokratijos šalininkai ir įstatymų leidėjai nuogąstavo, kad tai gali

⁷¹ Frosina, S. (2021 m. birželio 8 d.). Digital Revolution: How Social Media Shaped the 2019 Hong Kong Protests. Prieiga per internetą: <https://www.ispionline.it/en/publication/digital-revolution-how-social-media-shaped-2019-hong-kong-protests-30756>

⁷² Ten pat.

⁷³ Chamadia, B. (2019 m. rugsėjo 27 d.). Hong Kong protests of 2019 and China's 'one country, two systems'. Prieiga per internetą: https://icwa.in/show_content.php?lang=1&level=3&ls_id=11533&lid=2545

⁷⁴ Curtis, J. (2021 m. rugsėjo 20 d.). Hong Kong: National Security Law and recent events. Prieiga per internetą: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9318/>

⁷⁵ Dolinski, I. (2021 m. lapkričio 18 d.). 2019/2020 Hong Kong Protests. Prieiga per internetą: <https://storymaps.arcgis.com/stories/e4b08bd3e7ca46d69ad6de176d87eb8b>

būti „Honkongo pabaiga“, o Kinijos pareigūnai ir Pekinui palankūs įstatymų leidėjai aiškino, kad po masinių protestų būtina atkurti stabilumą.⁷⁶ Ironiška tai, kad KKP supratimas apie „stabilumo atkūrimą“ yra be galo platus, mat **Nacionalinio saugumo įstatymas taikomas bet kuriam asmeniui, nepriklausomai nuo to, kurioje pasaulio dalyje jis gyvena ir ar yra Honkongo pilietis ir (arba) gyventojas.**⁷⁷ Galiausiai šis įstatymas 2024 metų kovą buvo papildytas norit ištaisyti ankstesnės redakcijos „spragas“, pvz., išplėsta politinių nusikaltimų apibrėžtis ir taikymo sritis. Naujojoje redakcijoje atsirado nuostatos prieš „išorės kišimąsi“ ir valstybės paslapčių vagystę, taip pat draudimas užsienio politinėms organizacijoms ar institucijoms vykdyti politinę veiklą Honkonge. **Analitikai svarstė, kad naujasis įstatymas gali turėti dar didesnę atgrasomąją poveikį įvairioms tarptautinėms įmonėms ir specialistams, įskaitant valstybės tarnautojus, diplomatus, žurnalistus ir mokslininkus.**⁷⁸

HKSAR valdžios institucijos pasinaudojo aptariamu įstatymu, siekdamos pašalinti bet kokias politinės opozicijos ar protestų apraiškas. Valdžia atėmė teisę dalyvauti rinkimuose demokratijos šalininkams ir atleido iš pareigų išrinktus įstatymų leidėjus už viešą pasipriešinimą Kinijos kontrolei Honkonge.⁷⁹

Taip pat buvo suduotas mirtinas smūgis žiniasklaidos laisvei Honkonge. Pavyzdžiui, HKSAR Vyriausybė pradėjo susidorojimą su prodemokratiškais leidiniais, tokiais kaip laikraštis „Apple Daily“, persekiojo ir įkalino dienraščio žurnalistus. Stebėtojų organizacijos *Reporters Without Borders* teigimu, nuo 2020 m., kai įsigaliojo Nacionalinio saugumo įstatymas, darbo neteko bent 900 žurnalistų. Bene ryškiausiu pavyzdžiu galima laikyti susidorojimą su Jimmy Lai, „Apple Daily“ įkūrėju ir žinomu demokratijos gynėju. Jis dar 2020 m. buvo sulaikytas Kinijos valdžios, o jo teismo procesas be prisiekusiųjų baigėsi po beveik 5 metų, per kuriuos kaltinamasis buvo laikomas vienutėje. Galiausiai 2026 m. pradžioje Lai buvo pripažintas kaltu ir nuteistas kalėti 20 metų.⁸⁰

Honkongo Pagrindinio įstatymo, užtikrinančio piliečių teises ir laisves, silpimas pastebimas visose reikšmingose pilietinio gyvenimo srityse. **2023 m. HKSAR valdžia pakeitė apygardų tarybų rinkimų taisykles ir sumažino tiesiogiai išrinktų atstovų dalį nuo 90 proc. iki 20 proc.** Prieš pakeitimus rinkimai į apygardų tarybas buvo viena iš paskutinių galimybių rinkėjams pareikšti valią tiesiogiai. Dėl didelio nepasitenkinimo apribojimais rinkėjų aktyvumas 2023 m. apygardų tarybų rinkimuose smuko iki 27,5 proc. (2019 m. buvo 71 proc.).⁸¹

Tarptautinių organizacijų duomenys patvirtina, kad KKP sistemingai stengiasi visiškai integruoti Honkongą į Kiniją, o Pagrindiniame įstatyme įtvirtinta nuostata „viena šalis, dvi sistemos“ virsta tuščiu

⁷⁶ Council on Foreign Relations. (2026 m. vasario 9 d.). Hong Kong's Freedoms: What China Promised and How It's Cracking Down. Prieiga per internetą: <https://www.cfr.org/backgrounders/hong-kong-freedoms-democracy-protests-china-crackdown>

⁷⁷ Žr. 74 šaltinį.

⁷⁸ Žr. 76 šaltinį.

⁷⁹ Ten pat.

⁸⁰ Ten pat.

⁸¹ Ten pat.

lozungu. Pavyzdžiui, politinės ir pilietinės laisvės vertinančios organizacijos *Freedom House* indekse Honkongas 2017 m. surinko 61 balą iš 100, o 2026 m. 41 iš 100.⁸²

Dar sudėtingesnė Honkongo nepriklausomos žiniasklaidos situacija. Organizacijos *Reporters Without Borders* pasauliniame spaudos laisvės reitinge HKSAR 2002 m. užėmė 18 poziciją iš 180, 2019 m. nukrito į 73, o 2026 m. nusirito iki 140. Šiuo metu HKSAR žiniasklaidos laisvės reitinge yra atsidūręs tarp Ruandos ir Sirijos – „raudonojoje zonoje“, kuri reiškia, kad padėtis „labai rimta“.⁸³

Esamos aplinkybės negalėjo nepaveikti Honkongo socialinės ir ekonominės situacijos. 2019 m. protestai ir 2020 m. priimtas Nacionalinio saugumo įstatymas sukėlė gyventojų nerimą dėl Honkongo ateities ir paskatino emigraciją. **Remiantis HKSAR statistikos departamento duomenimis, nuo 2021 m. vidurio iki 2022 m. vidurio miestą paliko 113 200 (1,6 proc.) gyventojų.** Pagrindinės emigracijos kryptys buvo Jungtinė Karalystė, Singapūras, Taivanas, Australija ir Kanada.⁸⁴ Britanija, kaip buvusi metropolija, 2021 metų sausį Honkongo piliečiams suteikė specialias supaprastintas visas imigruoti į šalį ir gauti nuolatinio rezidento statusą, o po 5 metų nepertraukiamo gyvenimo joje – pretenduoti į pilietybę. Skačiuojama, kad supaprastinta tvarka per penkerius metus pasinaudojo per 180 tūkst. Honkongo gyventojų.⁸⁵ **Tiesa, protų ir žmogiškojo kapitalo nutekėjimą HKSAR valdžiai pavyko stabilizuoti nuo 2022 m. taikant talentų pritraukimo programą, daugiausia skirtą imigrantams iš žemyninės Kinijos.** Šiuo metu miesto gyventojų skaičius – 7,5 mln. – netgi šiek tiek didesnis nei prieš 2020–2022 m. emigracijos bangą.⁸⁶

Nors populiacijos mažėjimas buvo pristabdytas, Honkongo kaip užsieniečiams patrauklios finansinių operacijų ir investicijų krypties reputacija buvo pakirsta. Tarptautinės įmonės ir bankai, kurių daugelis yra įkūrę Azijos regiono būstinės Honkonge, nuo seno išnaudojo šį miestą kaip verslo vartus į žemyninės Kinijos rinką. Honkongas vis dar išlieka tarp pagrindinių finansinių centrų Azijoje, tačiau Pekino ir HKSAR valdžios veiksmai 2020 m. turėjo rimtų ekonominių pasekmių.⁸⁷

Dalis bendrovių paliko miestą arba aktyviau dairosi darbuotojų kitose Azijos finansų sostinėse, pavyzdžiui, Singapūre ir Tokijuje (Japonija). Honkongo akcijų rinkos nuo 2019 m. smarkiai smuko, regiono pirminio viešo akcijų siūlymo IPO rinka toliau traukiasi. 2021 m. Honkonge regioninius padalinius turinčių JAV įmonių skaičius krito į 18 metų neregėtas žemumas. Socialinius tinklus valdančios kompanijos ypač nerimauja dėl Nacionalinio saugumo įstatyme įtvirtinto reikalavimo teikti HKSAR

⁸² Freedom House. (2026) Hong Kong. Prieiga per internetą: <https://freedomhouse.org/country/hong-kong>

⁸³ Hong Kong Free Press. (2026 m. balandžio 30 d.). Hong Kong remains at 140th on global press freedom index as NGO highlights Jimmy Lai's 20-year jail term. Prieiga per internetą: <https://hongkongfp.com/2026/04/30/hong-kong-remains-at-140th-on-global-press-freedom-index-as-ngo-highlights-jimmy-lai-20-year-jail-term/>

⁸⁴ Bin-jou, L., Yao-tai, L. (2023 m. rugpjūčio 8 d.). An "Unsettling" Journey? Hong Kong's Exodus to Taiwan and Australia After the 2019 Protests. Prieiga per internetą: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/00027642231192025>

⁸⁵ Rofle, H. (2026 m. vasario 28 d.). What lessons can be drawn from the Hong Kong BN(O) visa scheme for the UK's support for new migrants? Prieiga per internetą: <https://ukandeu.ac.uk/lessons-from-the-hong-kong-bno-visa-scheme/>

⁸⁶ Hoi-ying, L. (2025 m. rugpjūčio 14 d.). Hong Kong's 'virtually unchanged' population stabilises for first time in decade. Prieiga per internetą: https://www.scmp.com/news/hong-kong/society/article/3321876/virtually-unchanged-hong-kongs-population-stabilises-first-time-decade?module=perpetual_scroll_0&pgtype=article

⁸⁷ Žr. 76 šaltinį.

Vyriausybei prašomus vartotojų duomenis. Net Kinijoje įsikūrusiai įmonei *ByteDance* priklausanti programėlė *TikTok* sustabdė veiklą mieste.⁸⁸

Vis dėlto yra manančių, kad Honkongas gali išlaikyti komercijos centro statusą nepaisant demokratijos nuosmukio. Pastaraisiais metais Pekinas užsimojo dar labiau integruoti Honkongą į žemyninės Kinijos ekonomiką. KKP pareigūnai inicijavo projektą *Greater Bay Area* – ambicingą planą susieti Honkongą su gretimos Guangdongo provincijos miestais į ekonominio bendradarbiavimo zoną. Daugelis įmonių ir investuotojų tikisi, kad tai padidins žemyninės Kinijos investicijų į Honkongą srautą.⁸⁹

Honkongo ateitis priklauso nuo skirtingų politinių, ekonominių bei socialinių faktorių ir yra ištis sunkiai nuspėjama. **Panašu, kad Pekinas HKSAR valdžios rankomis nuosekliai naikina principą „viena šalis, dvi sistemos“. Simboliška, kad 2025 metų gruodį veiklą nutraukė 1994 m. įkurta Honkongo Demokratų partija.** Tai buvo seniausia ir didžiausia Honkongo demokratinė partija, atlikusi lyderės vaidmenį siekiant demokratinę pertvarką mieste. Už politinę veiklą kalinto buvusio partijos lyderio Yeungo Sumo teigimu, sprendimas likviduoti ją rodo, kad Honkongas iš liberalios visuomenės virsta autoritarine.⁹⁰

Kita vertus, dalis Honkongo visuomenės bei miesto politinio bei ekonominio elito palaiko Kiniją. Pekinas, 2021 m. pakeitęs HKSAR rinkimų sistemą savo naudai, netgi yra pareiškęs, kad miesto rinkimuose gali dalyvauti tik tie „patriotai“, kurie „gerbia“ Kinijos komunistų partiją.⁹¹

Nepaisant geopolitinių įtampų ir vidaus sunkumų, Honkongo ekonomika parodė, kad yra gana atspari ir dinamiška. Jos nuosmukis nėra neišvengiamas, HKSAR ateitis priklausys nuo to, kaip veiksmingai miestas prisitaikys prie pasaulio ir regiono mastu vykstančių pokyčių. **Kaip minėta, Honkongas vis glaudžiau integruojamas į žemyninę Kiniją. Daugiau nei pusė miesto prekybos vyksta su Kinija, iš ten atvyksta per 70 proc. turistų.** Honkongo ekonominiai ciklai labiau susiję su Kinijos ekonomika nei su bet kuriuo kitu išoriniu veiksniu. Vertinant per šią prizmę, galima teigti, kad kuo ekonomiškai stipresnė Kinija, tuo tai naudingiau pačiam Honkongui.⁹²

7. Apibendrinimas ir akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje

Technologijų srityje labiau pažengusi Britanijos imperija XIX a. antrojoje pusėje trimis etapais aneksavo Honkongą ir aplink jį išsidėsčiusias teritorijas. Į tuo metu mažai apgyvendintas teritorijas ėmė keltis kinai, bėgę iš neramumų apimtos, nusilpusios Čingų dinastijos valdytos žemyninės Kinijos. Britų kolonijinė

⁸⁸ Ten pat.

⁸⁹ Ten pat.

⁹⁰ Le Monde. (2025 m. gruodžio 14 d.). Hong Kong's oldest pro-democracy party disbands. Prieiga per internetą: https://www.lemonde.fr/en/international/article/2025/12/14/hong-kong-s-oldest-pro-democracy-party-disbands_6748485_4.html

⁹¹ Žr. 76 šaltinį.

⁹² Lee, J., Y., Kim, J. (2025 m. gruodžio 11 d.). Navigating Transition: Hong Kong's Resilience in a Fragmenting World. Prieiga per internetą: <https://amro-asia.org/navigating-transition-hong-kongs-resilience-in-a-fragmenting-world>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

valdžia mažai kišosi į vietos gyventojų reikalus, o atvykėliai iš žemyno buvo svarbūs ekonomikai. Po Pirmojo pasaulinio karo Honkongas pamažu industrializavosi. Vietinės bendruomenės britų kolonijinei valdžiai daugiausia kėlė ekonominio, o ne politinio pobūdžio reikalavimus. Pastaroji ėmė palaipsniui gerinti čiabuvių gyvenimo sąlygas, o bene svarbiausiu kolonijos administracijos pasiekimu laikytinas švietimo sistemos modernizavimas.

Antrojo pasaulinio karo metu Honkongą aneksavo Japonijos imperija.

Pokariu, vykstant Šaltajam karui ir įsikūrus KLR, Honkongo geopolitinė reikšmė išaugo. Miestas tapo ideologinių kovų placdarmu. Viena vertus, britų kolonijinė administracija stengėsi gerinti vietinių ir pabėgėlių nuo pilietinio karo Kinijoje gyvenimo sąlygas, kita vertus, buvo ribojamos jų politinės teisės ir griežtinama policinė kontrolė baiminantis, kad komunistams simpatizuojantys kinai neperimtų Honkongo valdymo. Svarbu paminėti, kad pokariu pradėjo formotis ir unikalus honkongiečio identitetas – tą skatino pati britų valdžia, siekusi, kad susiformuotų jos administruojamos teritorijos gyventojų tapatybė be kinų nacionalizmo ir KKP ideologijos dėmenų. Žemyninėje Kinijoje buvo vartojama mandarinų kalba, o honkongiečiai kalbėjo kantonų dialektu. Teritorijos gyventojai į savo tapatybę inkorporavo tradicinius Kinijos kultūros elementus bei konfucionistinę šeimos sampratą. Taip pat įsisavino vakarietišką popkultūrą ir modernias sąvokas, tokias kaip teisinė valstybė, žmogaus teisės, kapitalistinė sistema, verslumas.

1984 m. gruodžio 19 d. pasirašytoje Kinijos ir Didžiosios Britanijos bendroje deklaracijoje dėl Honkongo statuso buvo numatyta, kad 1997 m. liepos 1 d. kinais atgaus Honkongą, o miestas taps ypatinguoju administraciniu regionu, turinčiu aukštą autonomijos lygį (išskyrus gynybos ir užsienio reikalų sritis). Numatytas HKSAR statusas galios dar 50 metų po perdavimo – iki pat 2047 m. Šiame kontekste buvo įtvirtintas principas „viena šalis, dvi sistemos“. Pažymėtina, kad, siekiant nustatyti platesnę sistemą, pagal kurią veiks HKSAR, Bendrojoje deklaracijoje įtvirtinta, kad esminė Kinijos politika bus išdėstyta vėliau parengtame Pagrindiniame įstatyme. Vis dėlto Kinija nuolat kišosi į britų Honkongo vidaus reikalus ir bet kokias pastangas įvesti politinius, institucinius ar teisinius pokyčius vertino kaip bandymą išlaikyti britų įtaką po perdavimo. Be to, po 1989 m. Tiananmenio žudynių išblėso iki tol daugmaž palankus buvęs honkongiečių požiūris į Kiniją ir pasididžiavimas kiniška kilme. Miesto gyventojai nebuvo labai užtikrinti, kas jų laukia po 1997 m.

1990 m. priimtame HKSAR Pagrindiniame įstatyme, dar žinomame kaip Honkongo „mini konstitucija“, nustatyta regiono valdymo struktūra bei pagrindiniai principai. Įstatymas saugo susirinkimų, žodžio, spaudos, religijos laisves, kurių nėra žemyninėje Kinijoje. Pirmaisiais HKSAR gyvavimo metais miesto visuomenė neįsijautė, kad jų teisės pažeidinėjamos, nes tai vyko iš lėto ir palaipsniui.

HKSAR valdžia, spaudžiama Pekino, netesėjo pažado iki 2017 m. reformuoti regiono administracijos vadovo – Vyriausybės pirmininko – rinkimus įvedant visuotinio balsavimo principą. Kinijos Vyriausybė

nuosekliai siekė pertvarkyti Honkongo rinkimų sistemą, kad į pirmininko postą nebūtų išrinktas nepatikimas asmuo, o Įstatymų Leidžiamojoje Taryboje neįsitvirtintų KKP nepalanki politinė jėga. 2014 m. ir 2019 m. vykę didelio masto protestai buvo Honkongo pilietinės visuomenės atsakas į vis labiau juntamą demokratiinių teisių eroziją ir Kinijos siekį griežtai kontroliuoti politinius procesus HKSAR.

Akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje:

- Nors pagal susitarimą Honkongas į žemyninės Kinijos sudėtį turėtų būti visiškai inkorporuotas tik po 2047 m., faktiškai principas „viena šalis, dvi sistemos“ jau pamintas, o politinės integracijos procesas visiškai įsibėgėjęs.
- Honkongo politinė sistema ir toliau bus transformuojama taip, kad atitiktų žemyninės Kinijos interesus. Šiame kontekste Honkongo prioritetą greičiausiai bus siekis išlaikyti unikalų „vartų į Aziją“ įvaizdį.